HOOFDSTUK 10

Groei, innovatie en internationale handel

Economie · havo 5

IN DIT HOOFDSTUK LEER JE:

Productiefactoren en structurele groei

Innovatie, investeringen en leren

Internationale stromen en concurrentie

Hoofdstukoverzicht

Centraal examen · A1, A2, A3, A4, C, H1, H1.2, H1.4, H2

Waarom kan een economie op lange termijn meer produceren? Je onderzoekt productiefactoren, innovatie, internationale stromen en handelsbeleid. Je verbindt groeikansen met gevolgen voor verschillende groepen en toekomstige welvaart. De korte-termijnconjunctuur volgt in hoofdstuk 11. Alle bedrijven, landen en getallen hieronder zijn fictieve HELDER-oefengegevens. De opfrisser over comparatieve voordelen hoort bij de SE-basis van domein C; de overige kernstof sluit aan bij H2. Je onderzoekt ook de lopende rekening van de betalingsbalans en haar verband met het nationale spaarsaldo; wisselkoersen horen niet bij dit hoofdstuk.

In dit hoofdstuk leer je:

10.1 Productiefactoren en structurele groei

Ik kan structurele groei verklaren met de hoeveelheid en kwaliteit van productiefactoren en arbeidsproductiviteit berekenen.

10.2 Innovatie, investeringen en leren

Ik kan product- en procesinnovatie onderscheiden en gevolgen voor productiviteit, kosten en kennisverspreiding verklaren.

10.3 Internationale stromen en concurrentie

Ik kan handel, kennis en investeringen aan groei koppelen en comparatieve voordelen als SE-basis toepassen.

10.4 Vrijhandel en bescherming

Ik kan handelsmaatregelen en hun motieven onderscheiden en gevolgen voor verschillende partijen afwegen.

10.5 Samenwerking, overheid en toekomstige welvaart

Ik kan internationale samenwerking en groeibeleid verbinden aan productiepotentieel en bredere welvaart.

10.6 Lopende rekening en nationaal sparen

Ik kan transacties op de lopende rekening indelen, het saldo berekenen en dat verbinden aan nationaal sparen en investeren.

Test jezelf · 10

Test jezelf zonder hints met uitsluitend bron EC10-T. Richttijd: 55 minuten. Laat bij berekeningen formule, invulling en eenheid zien. Dit is een eigen HELDER-hoofdstuktoets, geen officieel examen. De toets telt 26 punten.

Gebruik de antwoorden pas na het maken. Beoordeel open antwoorden met de criteria; een goede formulering kan verschillen van het model.

Bron EC10-T · Nieuwe context: warmtepompen en opleiding

Fictieve HELDER-oefengegevens · Oorspronkelijke context voor HELDER. Bedragen, personen, instellingen en landen zijn fictief tenzij anders vermeld.

(1) Dit is een nieuwe toetscasus met fictieve gegevens. In Kalva maakt pompbedrijf Warm 72.000 warmtepomponderdelen met 18.000 arbeidsuren. Het volgende jaar maakt het 81.000 onderdelen met dezelfde uren. De loonkosten per arbeidsuur stijgen van € 24 naar € 25,20. Het bedrijf introduceert een machine die minder fouten maakt en ontwikkelt een onderdeel dat warmte uit een nieuwe bron kan benutten. Een exporteur vergelijkt zijn kosten met die van buitenlandse aanbieders.

(2) Kalva en Meren kunnen per arbeidsdag ofwel de aantallen onderdelen ofwel de aantallen meetmodules uit de tabel maken. Een voorgestelde ruilverhouding is één onderdeel tegen één meetmodule. Buitenlandse onderzoekers gaan samen met bedrijven uit Kalva de nieuwe techniek verbeteren. Een multinational bouwt een lokale productiefaciliteit. Neem bij berekeningen over ruil evenredige productie en afwezigheid van handelskosten aan.

(3) Een buitenlandse component kost vóór beleid € 80. Kalva onderzoekt een tarief van 15%, volledig doorberekend aan de afnemer, of een invoerplafond van 900 componenten per maand. Een jonge binnenlandse bedrijfstak vraagt tijdelijke bescherming omdat zij verwacht door ervaring efficiënter te worden. De overheid overweegt bovendien een betere energieaansluiting en opleiding voor monteurs. Een natuurorganisatie wijst op schade door grondstoffenwinning die niet volledig in marktprijzen wordt verwerkt.

(4) Voor een afzonderlijke macrovergelijking registreert Kalva in hetzelfde jaar € 240 miljard goederenexport en € 60 miljard dienstenexport; de goederenimport is € 230 miljard en de dienstenimport € 45 miljard. Het ontvangt € 14 miljard primaire inkomens en € 3 miljard inkomensoverdrachten; het betaalt € 20 miljard primaire inkomens en € 7 miljard inkomensoverdrachten. Nationale besparing is € 190 miljard; binnenlandse kapitaalinvestering is € 175 miljard. Alle transacties zijn fictief en luiden in dezelfde munteenheid. Een aankoop van bestaande aandelen door een buitenlandse partij is geen export of lopend inkomen.

Maximale productie per arbeidsdag

Land	Onderdelen	Meetmodules
Kalva	9	6
Meren	4	8

Vragen

1 Bereken de arbeidsproductiviteit van Warm in beide jaren en de procentuele stijging.

Bron: EC10-T · 2 punten

2 Leg uit waarom opleiding van monteurs het productiepotentieel kan vergroten. Noem een voorwaarde.

Bron: EC10-T · 2 punten

3 Wijs een product- en een procesinnovatie uit de toetsbron aan.

Bron: EC10-T · 2 punten

4 Bereken de loonkosten per onderdeel in beide jaren en verklaar de richting van de verandering.

Bron: EC10-T · 2 punten

5 Bereken per land de opofferingskosten van één onderdeel in meetmodules en verklaar of één onderdeel ruilen voor één meetmodule voor beide landen voordelig kan zijn.

Bron: EC10-T · 3 punten

6 Koppel de internationale onderzoekers en de nieuwe fabriek elk aan een groeikanaal.

Bron: EC10-T · 2 punten

7 Bereken de prijs na het tarief van 15%. Benoem vervolgens het instrument dat 900 importcomponenten per maand toestaat en leg het verschil met het tarief uit.

Bron: EC10-T · 2 punten

8 Werk één argument voor tijdelijke bescherming van de jonge bedrijfstak uit en noem twee eisen die de regering aan het beleid kan stellen.

Bron: EC10-T · 3 punten

9 Leg uit waarom een betere energieaansluiting structurele groei kan ondersteunen én nu de bestedingen kan verhogen.

Bron: EC10-T · 2 punten

10 Geef een onderbouwd bezwaar tegen “meer verkochte warmtepompen bewijst dat de brede welvaart evenveel stijgt”. Noem een extra indicator.

Bron: EC10-T · 2 punten

11 Bereken Kalva’s saldo lopende rekening uit alle gegeven posten. Benoem overschot of tekort.

Bron: EC10-T · 2 punten

12 Controleer het saldo met nationale besparing en binnenlandse investering. Waarom hoort een buitenlandse aankoop van bestaande aandelen niet bij de export?

Bron: EC10-T · 2 punten